

Kvint Horacije Flak, Pjesma o češnjaku

(Hor. epod. III)

Prevela: Tamara Tvrtković

Parentis olim siquis inopia manu senile guttur fregerit, edit cicutis alium nocentius. o dura messorum ilia!		Od ruke mrske ako strada otac star, ¹ Presiječe njemu netko vrat, Kukuti ² rávan češnjak neka jede taj: Seljakov svašta smelje drob.	
quid hoc veneni saevit in praecordiis? num viperinus his cruor incoctus herbis me fefellit? an malas Canidia tractavit dapes?	5	Pa kakav to mi otrov sada trga grud? U ovoj travi zmijsku krv Zar opazio nisam, il' je gozba zla Kanidijine ³ vradžbe čin?	5
ut Argonautas praeter omnis candidum Medea mirata est ducem, ignota tauris inligaturum iuga perunxit hoc Iasonem, hoc delibutis ulta donis paelicem serpente fugit alite.		Medeji iznad hrabrih Argonauta svih Zanese srce Jason lijep Za premaz vođi dade češnjak kao lijek Da bika sveže, pregnu plug. ⁴ Za kaznu Glauki daje isti luk na dar, Za bijeg joj služi krilat zmaj. ⁵	
nec tantus umquam Siderum insedit vapor siticulosae Apuliae	10 15	Još dosad ne zna takav žar. ⁶	10 15

¹ Ova Horacijeva pjesma napisana je u jampskoj epodi koja se sastoji od jampskog trimetra i jampskog dimetra, što sam pokušala prenijeti i u prijevodu. Posebnu zahvalnost dugujem profesoru Darku Novakoviću koji mi je pomogao i ukazao na neka metrička rješenja prilikom prevodenja jampskih metara.

² Kukuta je vrlo otrovna biljka koja se koristi u pučkoj medicini i poznata po tome da je pomoću nje Sokrat izvršio samoubojstvo nakon što su ga osudili na smrt zbog bezbožništva i kvarenja mladeži.

³ Kanidija je čarobnica koju Horacije često spominje u svojim pjesmama.

⁴ Medeja je bila poznata čarobnica koja je pomogla vođi Argonauta Jazonu, zaljubivši se u njega, da se dokopa zlatnog runa. Da bi ostvario taj cilj, Jazon je, između ostalih zadataka, morao uzorati polje uz pomoć bikova koji rigaju vatru. Kako bi ga zaštitila od vatre, Medeja ga je namazala nekom čudotvornom masti koja je, prema Horaciju, sadržavala u sebi češnjak.

⁵ Medeja je, bijesna na Jazona što ju je napustio zbog Glauke, kćeri korintskog kralja Kreonta, iz mržnje i ljubomore poslala kao dar Glauki haljinu premazanu otrovom (prema Horaciju češnjakom) od koje je ona u strašnim mukama i umrla. Od istog je otrova umro i njezin otac Kreont, dok je pokušavao strgnuti odjeću s umiruće kćeri. Krilati zmajevi vukli su kočije na kojima je Medeja nakon ubojstva pobjegla iz Korinta.

⁶ Pod „južnim, vječno žednim valom” podrazumijeva se sam jug Italije, odnosno, kako stoji u izvorniku, pokrajina Apulija, poznata po toplini i obilju sunca.

nec munus umeris efficacis Herculis
inarsit aestuosius.

at si quid umquam tale concupiveris,
iocose Maecenas, precor,
manum puella savio opponat tuo,
extrema et in sponda cubet.

Ni Herkul spretni nije žešći prim'o dar:

Ramena kad mu prekri plašt.⁷

Pa ako ikad želiš jesti takvu stvar,

20 O, Mecenate,⁸ šala pun, 20

Pred cjelov nek ti, molim, cura stavi dlan,

Na krevetu se smjesti na sam rub.

⁷ Heraklo (lat. Herkul), najveći junak grčkih mitova, bio je oženjen Dejaninom: nakon što se zaljubio u Jolu, Dejanira je, u želji da povraći Heraklovu ljubav, natopila njegov ogrtač krvlju kentaura Nesa, za koju nije znala da je otrovna (Horacije ponovno aludira da je taj otrov bio češnjak). Heraklo je, stavivši ga na sebe, umirao u mukama, ali ga je Zeus (koji mu je bio i otac) spasio i učinio ga besmrtnim.

⁸ Gaj Cilnije Mecenat bio je pokrovitelj umjetnosti u Rimu 1. st. pr. Kr. i bliski Horacijev prijatelj. Bio je oženjen Terencijom, a pretpostavlja se da je ova epoda nastala nakon njihova vjenčanja.